

Modellezés UPPAAL-ban

Kockajáték mintafeladat és megoldása

dr. Bartha Tamás

BME Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék

Tartalom

- A mintafeladat demonstrál néhány hasznos UPPAAL modellezési fogást:
 - Véletlen érték generálása és felhasználása
 - Atomi műveletek modellezése
 - Szinkron kommunikáció modellezése
 - Globális osztott változó használatával
 - Dedikált csatornatömbök alkalmazásával
 - Adatstruktúrák és függvények használata
 - Változók kezelése (állapottér csökkentése)
 - Temporális kifejezések írása modellellenőrzéshez

A feladat

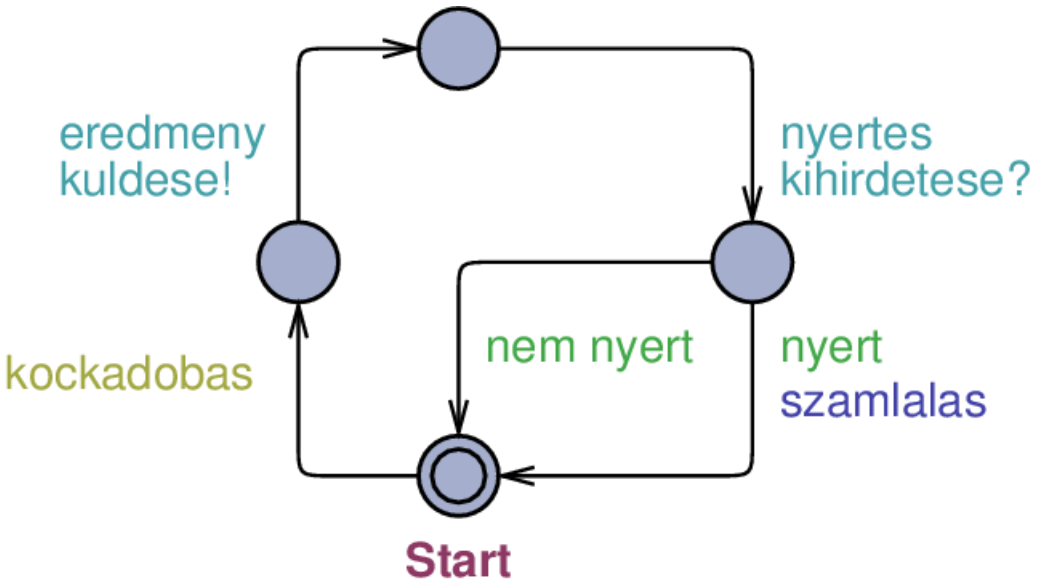
A feladat

- Kockajáték
 - Szereplők: n játékos, 1 bíró
 - Minden játékos egy kockával egyszer dob
 - Közlik az eredményt a bíróval
 - A bíró
 - feljegyzi az eredményeket,
 - megkeresi a legnagyobbat,
 - kihirdeti a nyertest
 - A játékosok számlálják a nyeréseket

Mit kell megoldanunk?

- Kockadobás
 - Véletlen érték generálása
- Eredményközlés és hirdetés
 - Értékek „továbbítása”
 - „Broadcast” kommunikáció
 - Csatornatömbök kezelése
- Eredmények feljegyzése
 - Adatszerkezetek
- Győztes keresése
 - Függvények

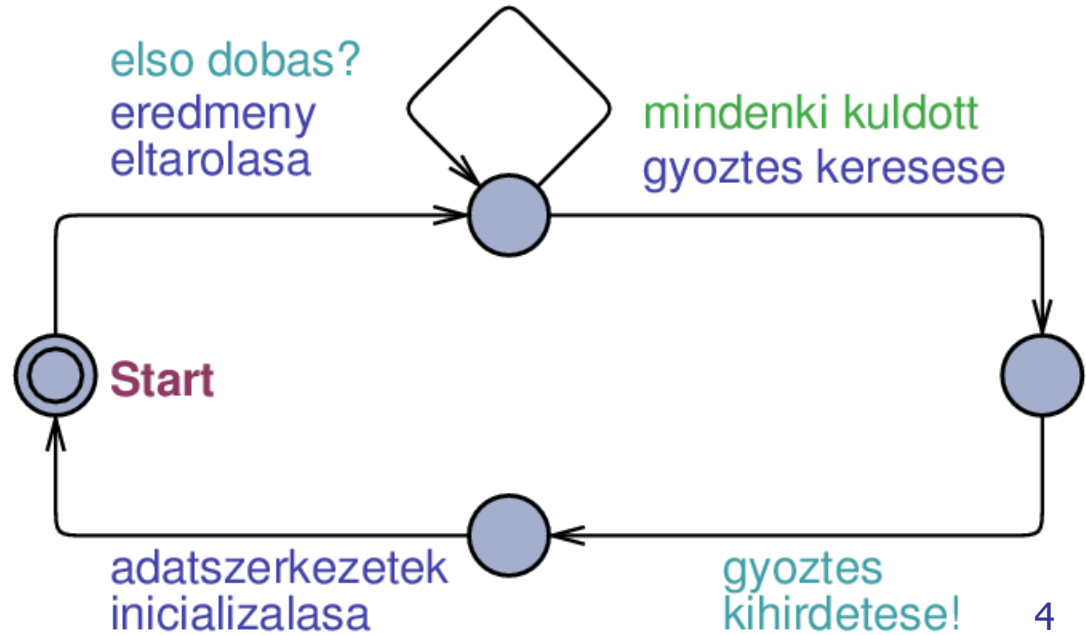
Szereplők és állapotok absztrakt modellje

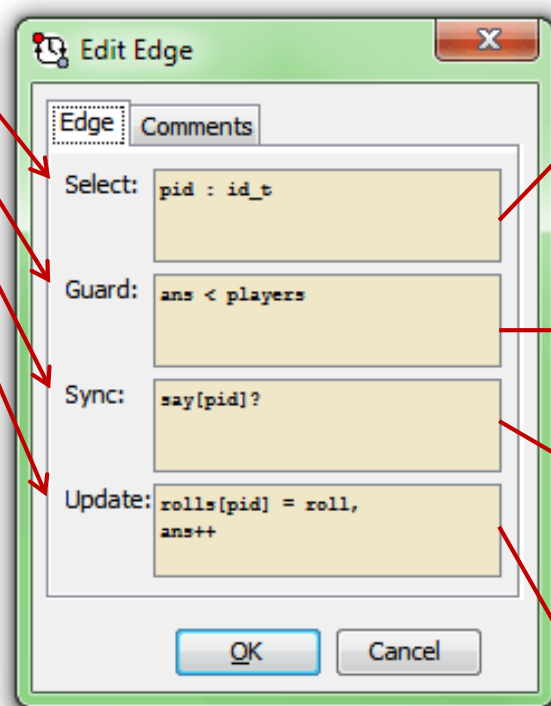
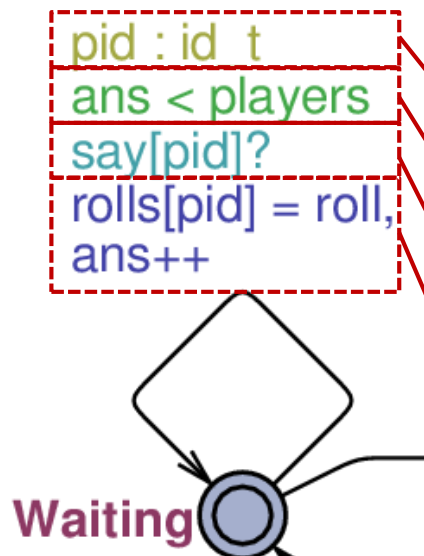
Játékos

Bíró

amig mindenki el nem kuldi:
kovetkezo dobos?
eredmeny eltarolasa

Modellezési kitérő: az élekhez rendelt kifejezések

- Selection

- Nemdeterminisztikus választás egy változó értékkészletéből

- Guard

- Engedélyező feltétel (logikai kifejezés)

- Synchronization

- Szinkronizáció adott csatornán megfelelő processz „párok” között

- Update

- Állapotváltás esetén kiértékelt kifejezés (mellékhatása is lehet)

Modellezés: A rendszer és egy játékos

Rendszer:

```
system Referee, Player;
```

```
const int players = 3;  
const int wins = 10;
```

```
typedef int[0,players-1] id_t;  
typedef int[0,6] dice_t;
```

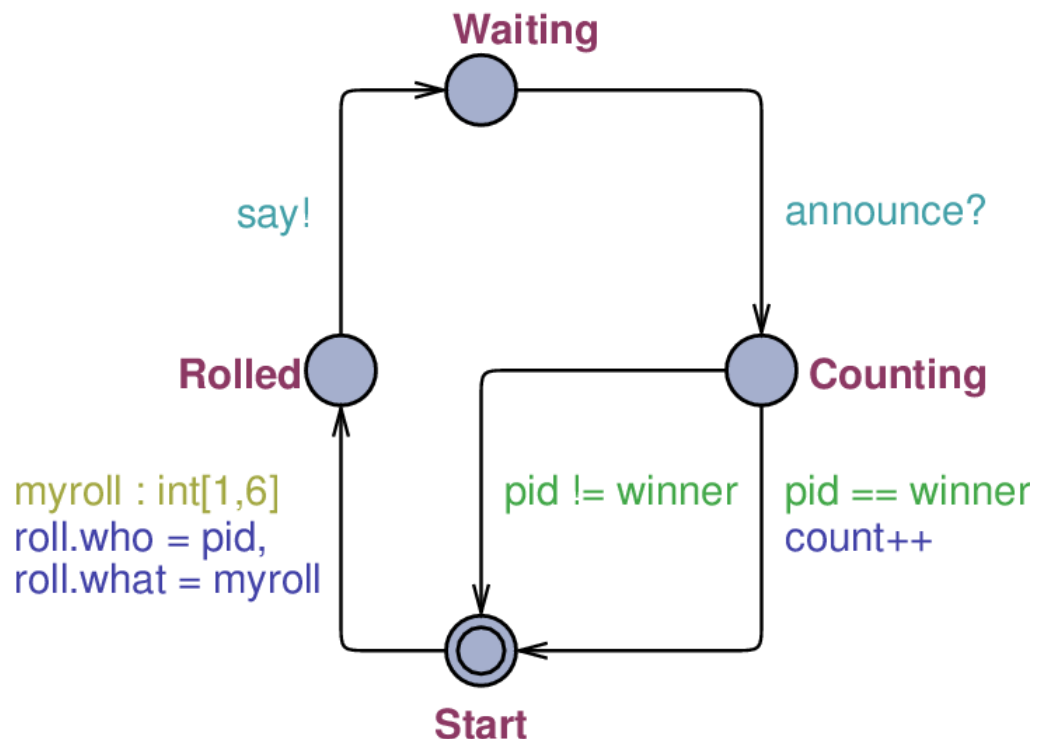
```
struct {  
    id_t who;  
    dice_t what;  
} roll;
```

```
id_t winner;  
chan say;  
broadcast chan announce;
```

Játékos (Player):

```
Player(id_t pid)
```

```
int[0,wins] count = 0;
```


Modellezés: A bíró

Bíró (Referee):

```
int [0,players] ans = 0;
dice_t rolls[id_t];
dice_t best = 0;
```

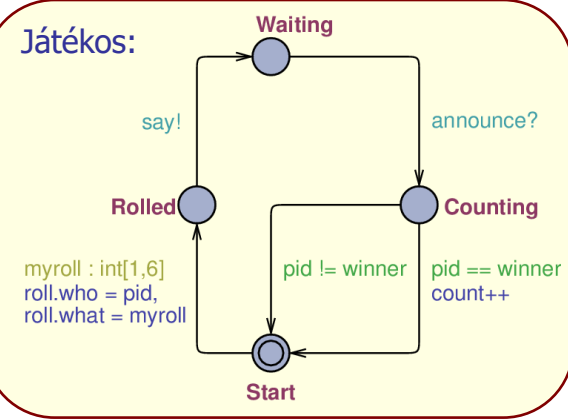
```
void find_winner() {
    int[0,players] i;

    best = 0;
    for (i = 0; i < players; i++) {
        if (rolls[i] > best) {
            best = rolls[i];
            winner = i;
        }
    }
}
```

```
void reset_rolls() {
    int[0,players] i;
```

```
    for (i = 0; i < players; i++) rolls[i] = 0;
}
```

Játékos:

ans < players

say?

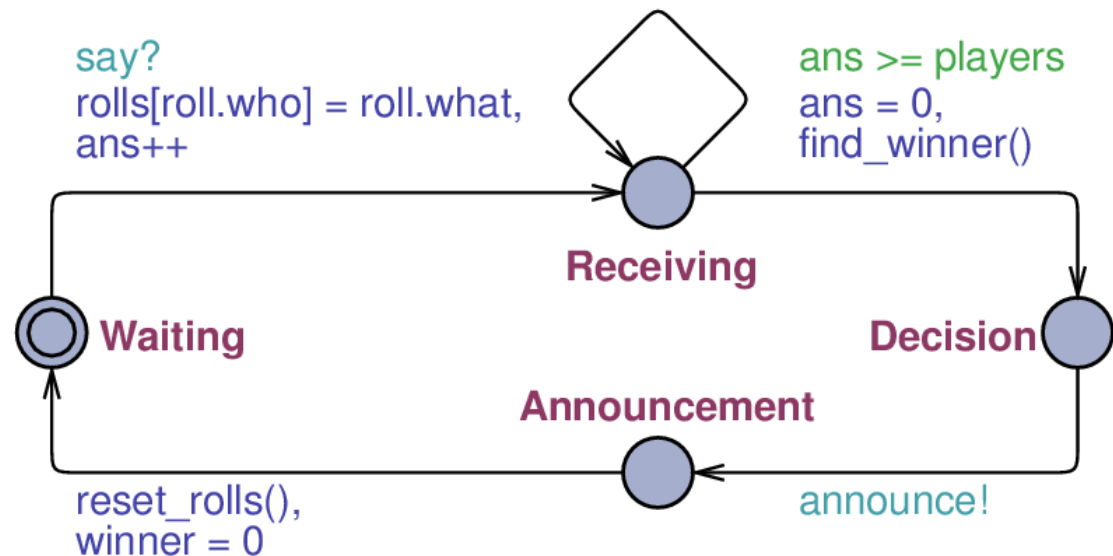
rolls[roll.who] = roll.what,
ans++

say?

rolls[roll.who] = roll.what,
ans++

ans >= players

ans = 0,
find_winner()

Ellenőrizzük a működést! (dice_roll_1)

- Mindig van győztes a játékban
 - Mindig van olyan játékos, aki maximális számú alkalommal nyer
 $A \langle \rangle \text{ exists } (i : \text{id_t}) (\text{Player}(i).\text{count} == \text{wins})$
- A bíró csak akkor hoz döntést, ha minden játékos dobott
 - Ez legalább egyszer megtörténik:
 $E \langle \rangle \text{ Referee.Decision} \ \&\& \ \text{forall } (i : \text{id_t}) (\text{Referee.rolls}[i] > 0)$
 - Ez minden lehetséges úton bekövetkezik:
 $A \langle \rangle \text{ Referee.Decision} \ \&\& \ \text{forall } (i : \text{id_t}) (\text{Referee.rolls}[i] > 0)$
- A rendszerben nincs holtpont
 - Nincs olyan állapot, amelyből ne vezetne ki olyan engedélyezett állapotátmenet, amellyel egy következő állapotba léphetünk
 $A[] \text{ not deadlock}$

Ellenőrizzük a működést! (dice_roll_1)

The screenshot shows a software verification tool interface with several sections:

- Overview:** A list of queries with status indicators (red, green, grey). The first query, `A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)`, has a red indicator. The last query, `A[] not deadlock`, has a grey indicator. A red dashed arrow points from this query to a callout box.
- Query:** A text field containing the query `A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)`.
- Comment:** An empty text field.
- Status:** A scrollable log showing the execution history. It includes the text: "Established direct connection to local server. (Academic) UPPAAL version 4.0.13 (rev. 4577), September 2010 -- server. The verification was aborted due to an error. Most likely, this is caused by an out-of-range assignment or out-of-range array lookup." Below this, it shows the execution of the query `E<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0` with the status "Property is satisfied.", followed by `A<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0` with "Property is not satisfied.", and finally the query `A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)` with "Property is not satisfied." A red dashed arrow points from the error message in the status log to the callout box.

On the right side of the Overview section, there are four buttons: "Check", "Insert", "Remove", and "Comments".

Holtpontmentesség: nem fut le.

- Mert nem akadályoztuk meg a nyerési számlálók túlfutását (ld. `count` típusa és `count++`).
- (Most nem javítjuk.)

Ellenőrizzük a működést! (dice_roll_1)

The screenshot shows a model checker interface with the following sections:

- Overview:** A list of queries with status indicators (red, green, grey). The first query, `A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)`, has a red indicator. The second query, `A<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0`, has a red indicator. The third query, `E<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0`, has a green indicator. The fourth query, `A[] not deadlock`, has a grey indicator.
- Query:** A text box containing the selected query: `A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)`.
- Comment:** An empty text box.
- Status:** A log of messages. The first message is `A[] not deadlock`. The second is `Established direct connection to local server.` The third is `(Academic) UPPAAL version 4.0.13 (rev. 4577), September 2010 -- server.` The fourth is `The verification was aborted due to an error. Most likely, this is caused by an out-of-range assignment or out-of-range array lookup.` The fifth is `E<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0` followed by `Property is satisfied.` The sixth is `A<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0` followed by `Property is not satisfied.` The seventh is `A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)` followed by `Property is not satisfied.`

A red dashed arrow points from the green indicator in the Overview section to the `Property is satisfied.` message in the Status section. Another red dashed arrow points from the red indicator in the Overview section to the `Property is not satisfied.` message in the Status section.

On the right side of the Overview section, there are four buttons: `Check`, `Insert`, `Remove`, and `Comments`.

Lehetséges, hogy eljutunk olyan állapotba, amelyben a bíró döntött, és minden játékos dobásának feljegyzése megtörtént.

Ellenőrizzük a működést! (dice_roll_1)

Overview

```
A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)
A<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0
E<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0
A[] not deadlock
```

Check
Insert
Remove
Comments

Query

```
A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)
```

Comment

Status

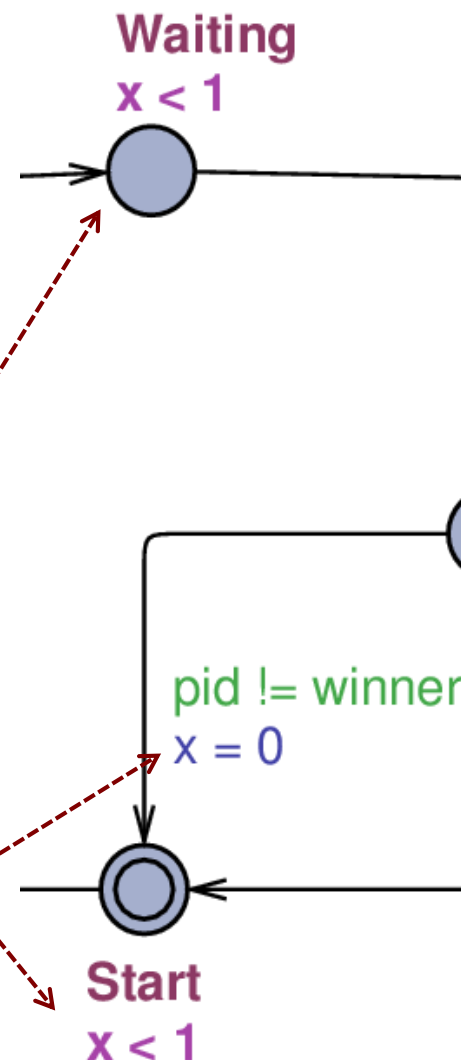
```
A[] not deadlock
Established direct connection to local server.
(Academic) UPPAAL version 4.0.13 (rev. 4577), September 2010 -- server.
The verification was aborted due to an error. Most likely, this is caused by an out-of-range assignment or out-of-range array lookup.
E<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0
Property is satisfied.
A<> Referee.Decision && forall (i : id_t) Referee.rolls[i] > 0
Property is not satisfied.
A<> exists (i : id_t) (Player(i).count == wins)
Property is not satisfied.
```

Ellenpélda: Van olyan útvonal, ahol nem következik be mindenki dobásának feljegyezésével döntés

- Triviális ellenpélda: időbeliség
- Konkurencia helytelen kezelése

Triviális ellenpélda kiküszöbölése: időzítés

- Ha az összes lehetséges lefutást vizsgáljuk (pl. $A\langle \rangle$), akkor az UPPAAL figyelembe veszi azt a lehetőséget is, hogy egy állapotot sosem hagyunk el
- Megoldás:
 - Óraváltozó bevezetése
 - Vezérlési hely invariáns előírása
 - Legfeljebb 1 időegységig tartózkodhat az adott állapotban
 - A vezérlési helybe lépő éleken az óraváltozót nullázni kell

Konkurens működés - mi a baj?

Player(1) kockával dobott

Player(0) most fog dobni

Enabled Transitions

- Player(0)
- Player(0)
- Player(0)
- Player(0)
- Player(0)
- Player(0)
- Player(2)
- Player(2)
- Player(2)
- Player(2)

Next Reset

Simulation Trace

(Start, Start, Start, Waiting)

Player(1)

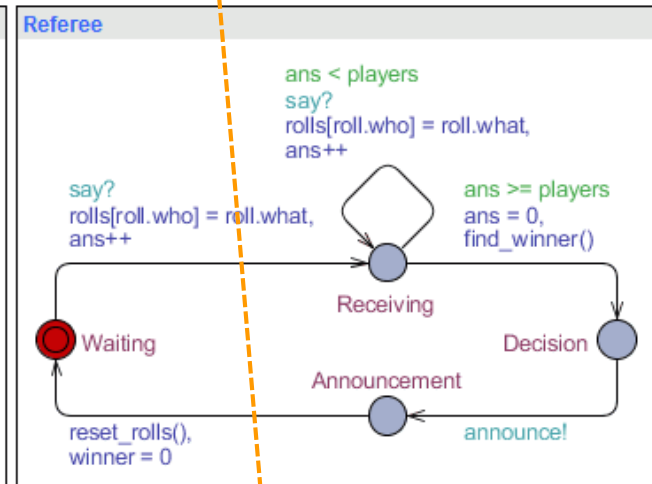
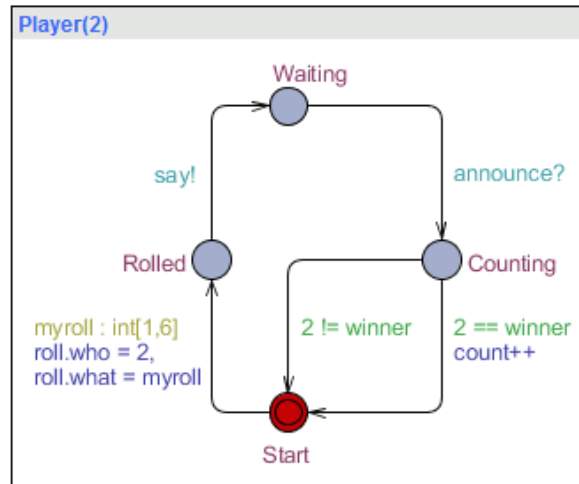
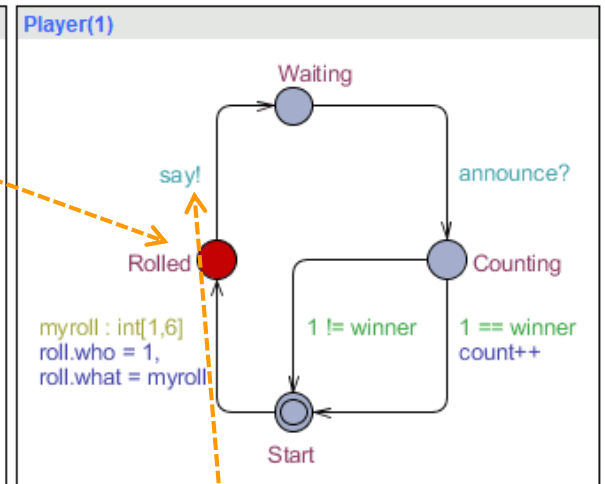
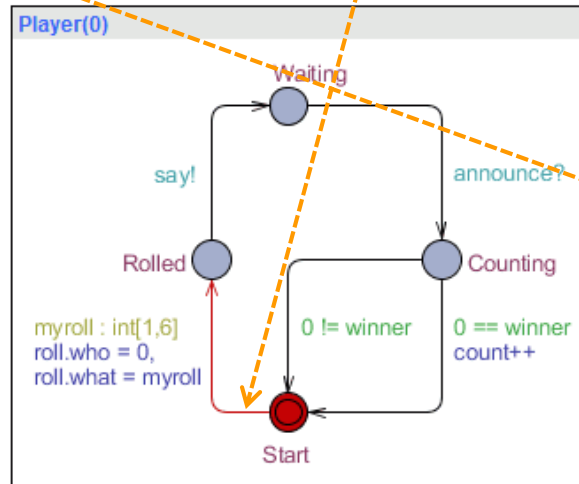
(Start, Rolled, Start, Waiting)

Player(0)

(Rolled, Rolled, Start, Waiting)

```

roll.who = 1
roll.what = 3
winner = 0
Player(0).pid = 0
Player(0).count = 0
Player(1).pid = 1
Player(1).count = 0
Player(2).pid = 2
Player(2).count = 0
Referee.ans = 0
Referee.rolls[0] = 0
Referee.rolls[1] = 0
Referee.rolls[2] = 0
Referee.best = 0
Player(0).x >= 0
Player(1).x >= 0
Player(2).x >= 0
Referee.x >= 0
Player(0).x = Player(1).x
Player(1).x = Player(2).x
Player(2).x = Referee.x
Referee.x = Player(0).x
                    
```

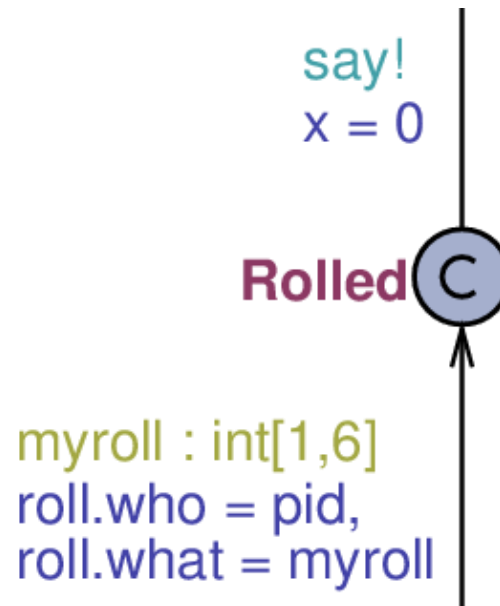
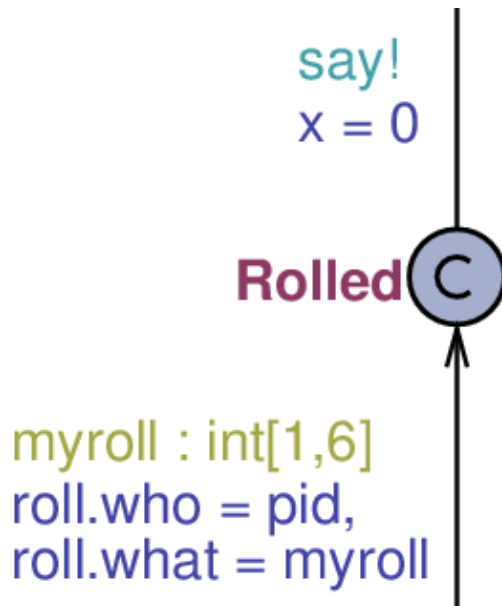

Player(0) felülírja majd a megosztott változót

Player(1) másét „küldi el”

Nem kívánt konkurencia elkerülése (dice_roll_1.1)

- Probléma: Átlapolódhat (konkurens) az egyes játékosokra:
 - A dobás eredményének rögzítése (**roll** közös változó feltöltése)
 - A bíróval való közlés (**say!** átmenet)
- Megoldás:
 - Konkurencia megszüntetése: „committed” állapot bevezetése
 - A „committed” állapotból az automata azonnal továbblép: itt az eredmény rögzítése és a közlés egyben történik

Speciális lehetőségek (dice_roll_2)

- Csatornatömbök használata a közös **say** csatorna helyett
 - A bíró egy **Select** konstrukcióval választja ki a csatornát (modellellenőrzés: az összes lehetőséget figyeli)
 - A csatorna azonosító felhasználható az **Update** szekcióban!

```
pid : id_t  
ans < players  
say[pid]?  
rolls[pid] = roll,  
ans++
```



```
myroll : int[1,6]  
say[pid]!  
roll = myroll
```


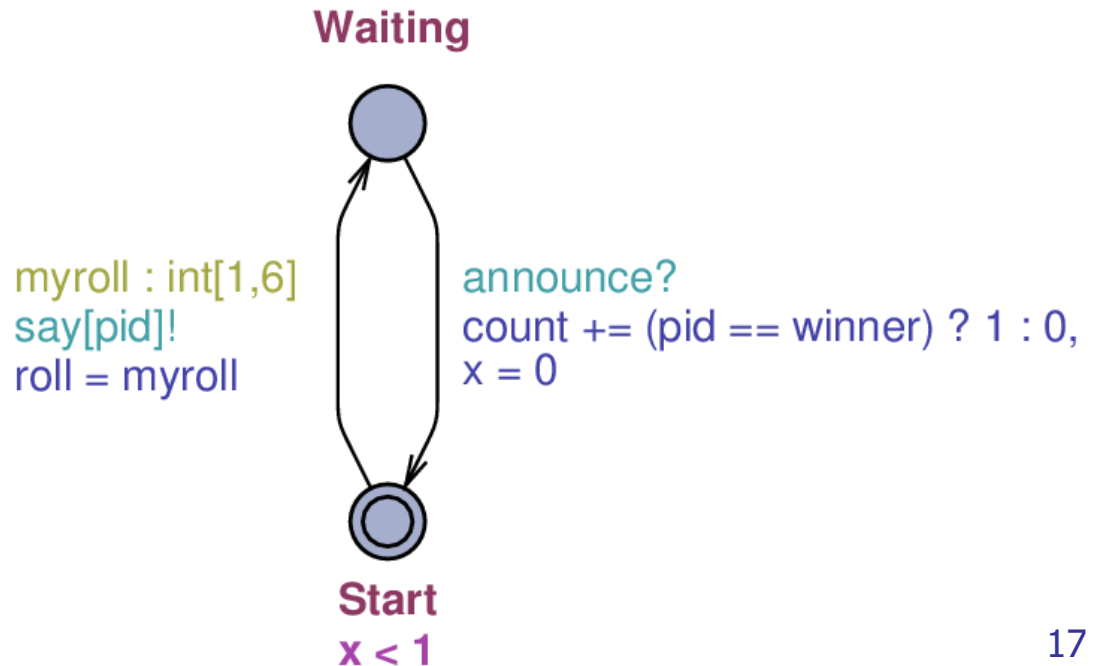
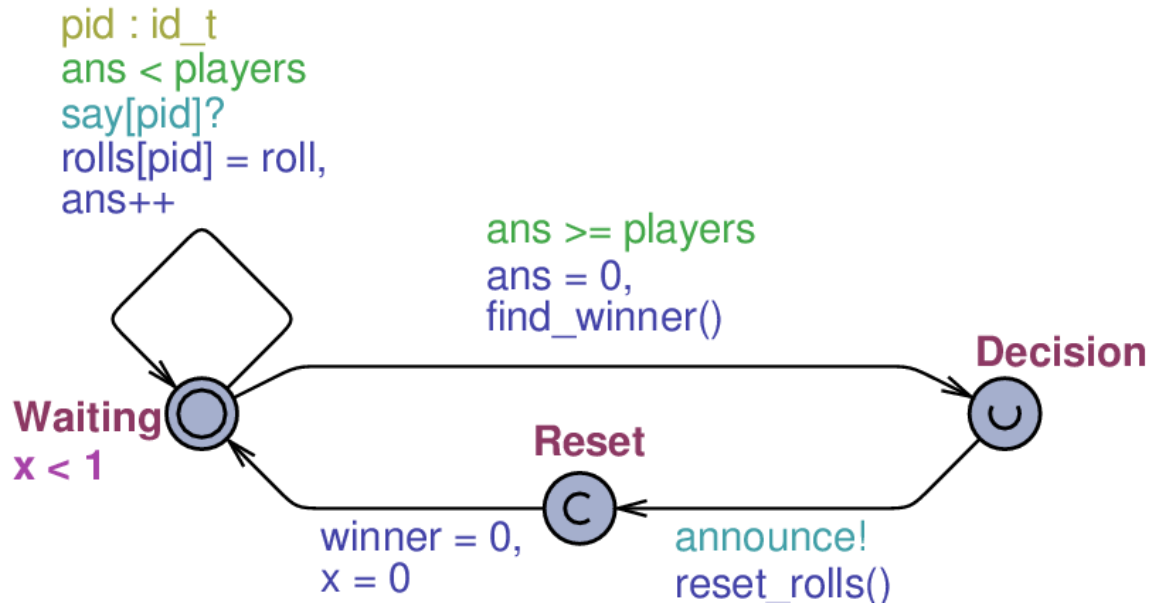
- Iterátorok alkalmazása `for (i = 0; i < players; i++)` helyett (rövidebb)

```
void reset_rolls() {  
    for (i : id_t) {rolls[i] = 0;}  
}
```

```
void find_winner() {  
    best = 0;  
    for (i : id_t) {  
        if (rolls[i] > best) {  
            best = rolls[i];  
            winner = i;  
        }  
    }  
}
```

További egyszerűsítési lehetőségek

- Csatornatömbök használatával: válaszok gyűjtése egy állapotban
- Reset állapot is „committed”
- „?” operátor alkalmazása

További modellezési tippek, tanácsok

- Az élek esetén a szekciók kiértékelési sorrendje
 - Szinkronizáló élek esetén a küldő **Update**-ja a fogadóé előtt fut le, de a fogadó **Guard** feltételének kiértékelése után
 - Nem vizsgálhatunk a fogadó **Guard** feltételében egy szinkronizáló él **Update**-ja által beállított globális változót (a küldőnél előbb kell beállítanunk, pl. előző élen)
- A függvények működésének ellenőrzése nehézkes
 - Nincs lehetőség nyomkövetésre (a belső működés szimulációjával)
 - Próbáljunk a fejlesztés során kis lépésekben haladni, és szimulációval, verifikációval gyakran ellenőrizni

További modellezési tippek, tanácsok

- Az $A \leftrightarrow q$ tulajdonság használata esetén ki kell zárnunk a triviális ellenpéldát
 - Óraváltozók használatával
 - „Urgent” állapotok beállításával
 - $A \wedge p \rightarrow q$ „leads to” része az $A \leftrightarrow q$, ld. $A \leftrightarrow q \equiv (A \wedge p \rightarrow q) \wedge (q \rightarrow A)$
- Vezérlési hely invariánsok:
 - Belépő éleken ne felejtsük el az óraváltozókat inicializálni (nullázni)
- A csatorna-, vagy automataszintű prioritások használata
 - Az UPPAAL modellellenőrzője nem támogatja (pl. a holtponthoz sem tudja ellenőrizni)
 - Ezek a modellezési elemek lehetőleg kerülendők